

Hautaustoimen ajankohtaisia asioita

Suomen hautaustoiminnan keskusliiton koulutuspäivä Kokkolassa 5.11.2024

Maankäyttöpäällikkö Harri Palo

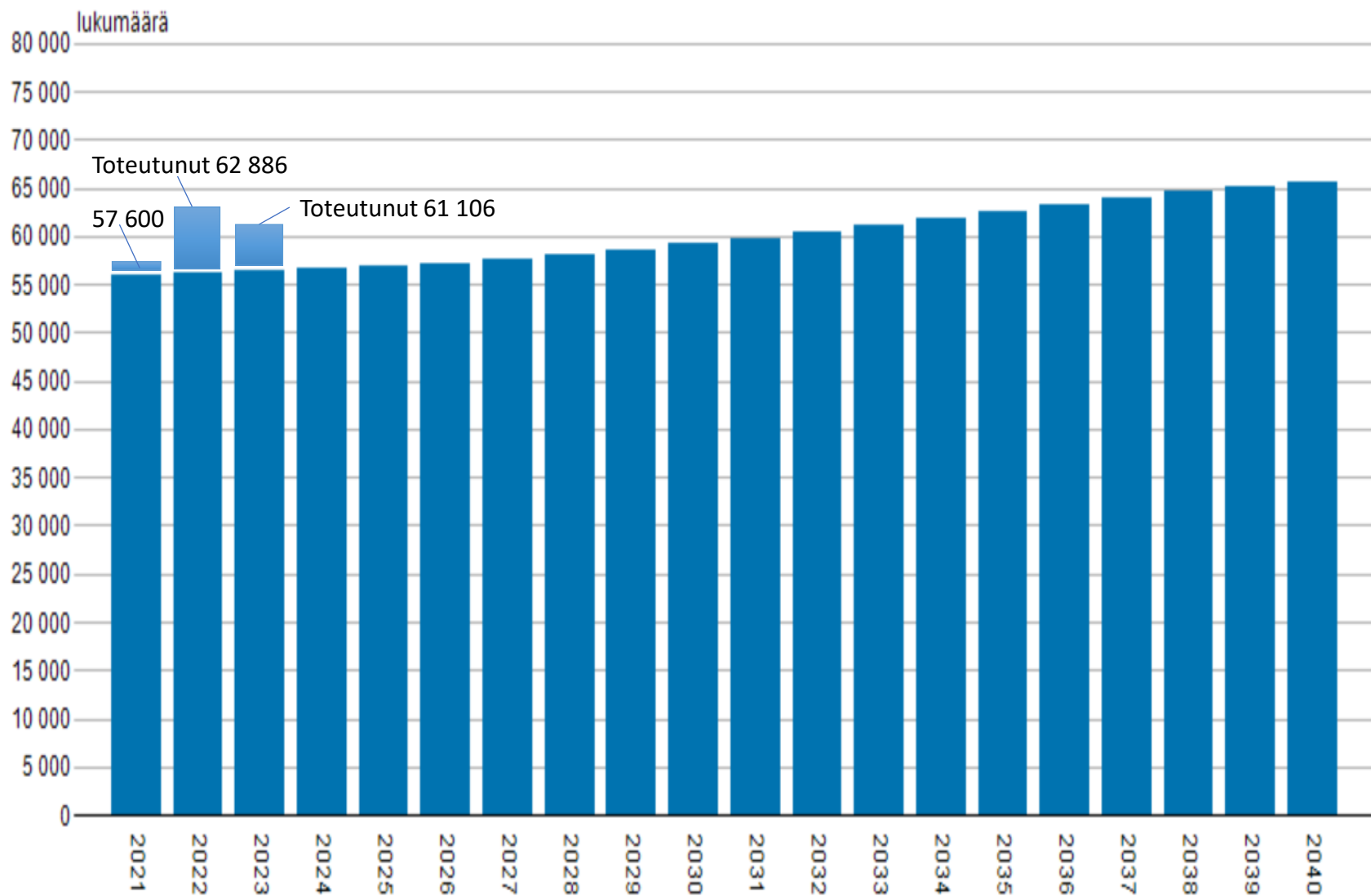
KIRKKOHALLITUS⁺

Aiheita

- Tilastoja
- Valtionrahoituksen jakoperusteiden uudistus ja leikkausesitys
- Kirkkohallituksen muutoshanke
- Hautausmaiden tehtäväalueiden uudelleen määrittely
- Ohje hautausmaiden maksuja koskevista periaatteista
- Hautausmaiden hoitosuunnitelma

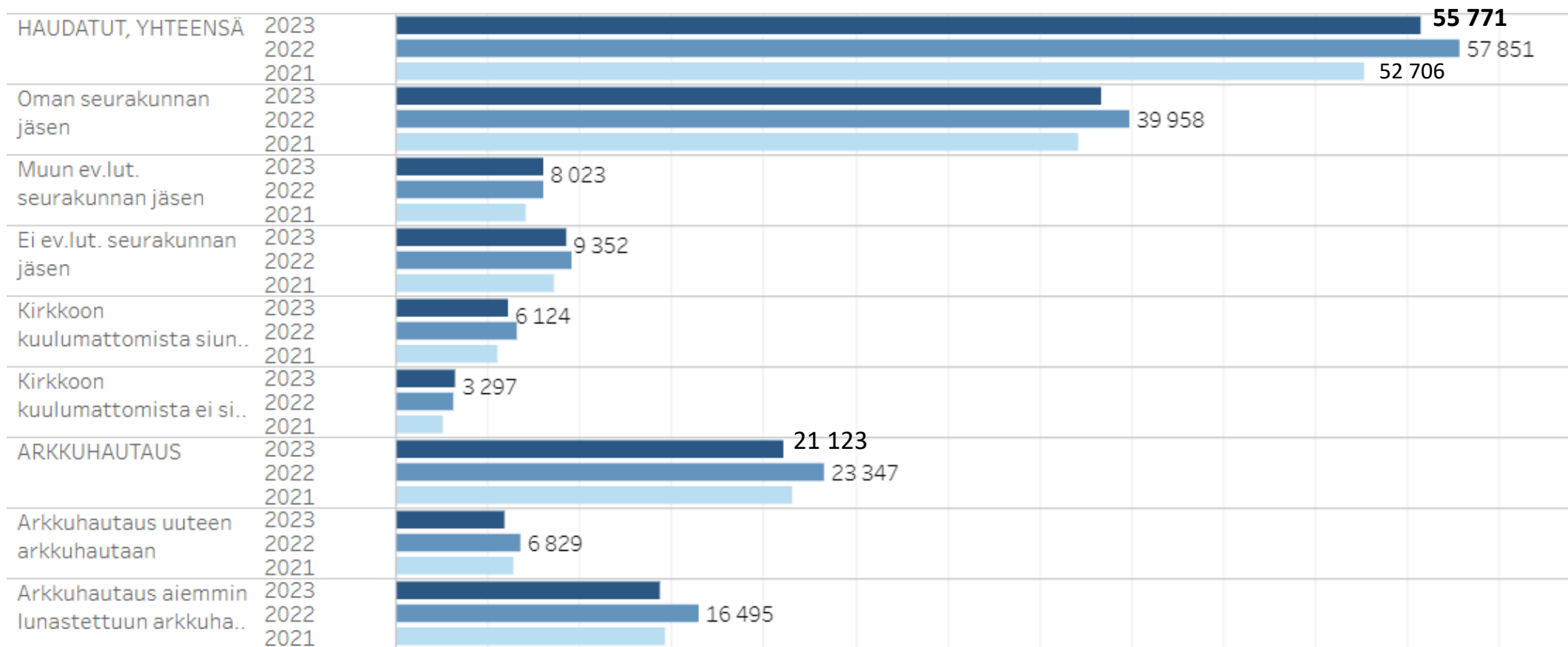
Väestö- ennuste

kuolleet/vuosi
2021 - 2040
koko maa

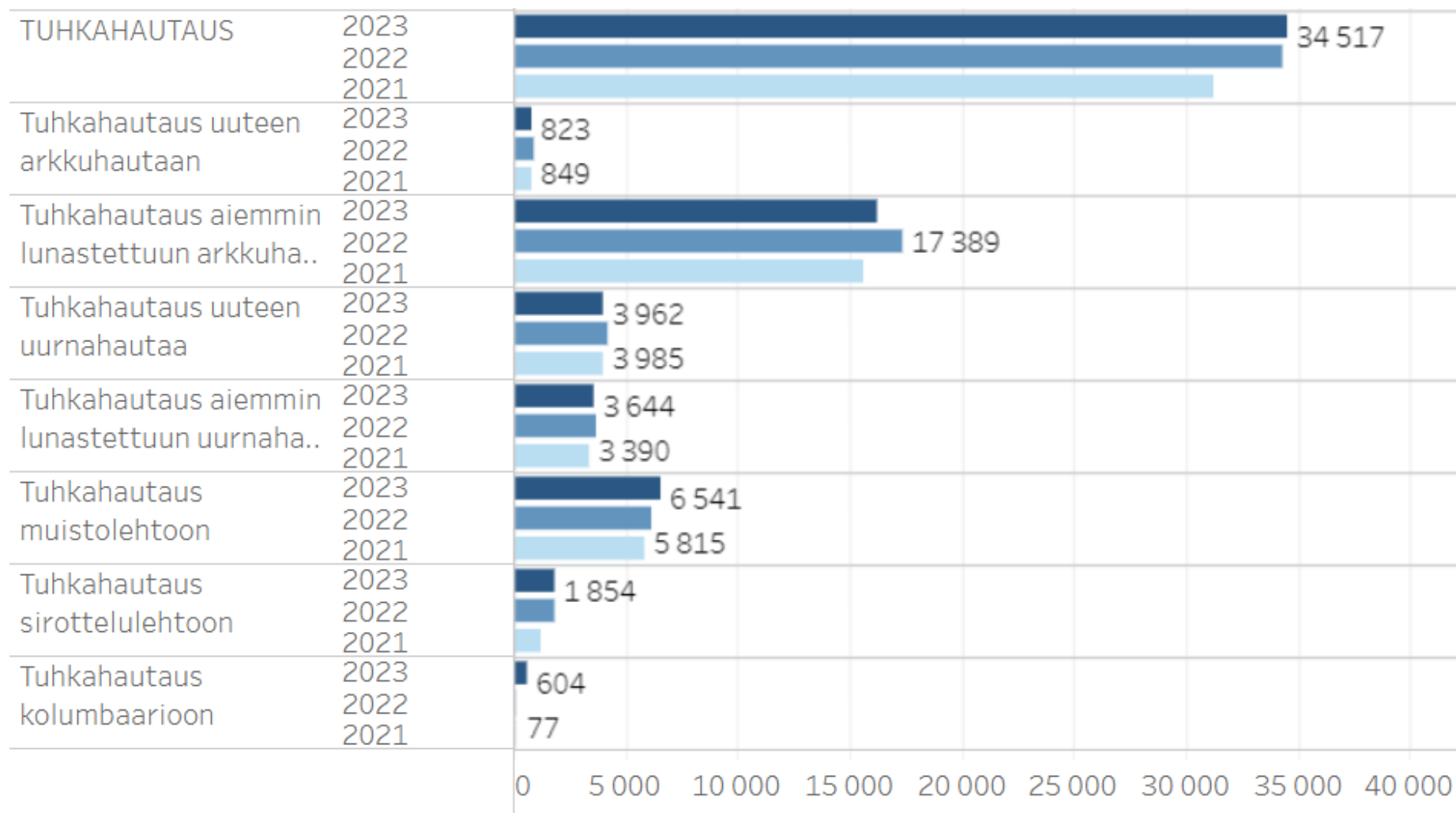
Lähde: Tilastokeskus

Seurakuntien hautausmaille haudatut

Kuolleiden määrä oli 61 106 vuonna 2023, mikä on 2 113 henkeä vähemmän kuin edellisvuonna (lähde: Tilastokeskus).

Seurakuntien hautausmaille haudatut

Tuhkauksia vuonna 2023 yhteensä 39 076, kuolleista 64 % (lähde: shk.fi)

Valtion rahoituksen jakoperusteiden uudistaminen

- Kirkolliskokouksen toimeksianto kirkkohallitukselle 2023.
- Talousarvioesitys 2025 on valmisteltu siten, että uudet valtionrahoituksen jakoperusteet seurakuntatalouksille olisivat kuolleiden määrä (35 %), haudattujen määrä (35 %), kulttuuriperintöindeksi (15 %) sekä kunnan asukasmäärä (15 %).
- Voimaantulo siten, että vuonna 2025 käytettäisiin seurakuntien osuuden jakoperusteena 50 % kunnan asukasmäärää ja 50 % uusia jakoperusteita.
- Vuodesta 2026 alkaen käytettäisiin pelkästään uusia jakoperusteita.

Kulttuuriperintöindeksi

Rakennustyyppi	Painoarvo
• Kirkkorakennukset	1,0
• Siunauskappelit	0,8
• Kellotapulit	0,3
• Hautakappelit	0,1

Tiedot Basis-järjestelmästä

Valtion rahoituksen leikkausesitys

- Vuoden 2025 valtion budjetissa valtio on leikkaamassa seurakunnilta kirkon yhteiskunnallisten tehtävien valtion rahoitusta 19,6 Me.
- Valtion rahoitus kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin on sidottu lakiin ja kattoi alun perin (2016) noin 80 % yhteiskunnallisten tehtävien kustannuksista. Tällä hetkellä osuus on noin 70 %. Esitetyn leikkauksen johdosta osuus jää noin puoleen.
- Hautaustoimen tehtävien kustannukset katetaan valtionrahoituksella ja tehtävien maksutuotoilla. Jos valtionrahoitusta leikataan, maksuja on vastaavasti korotettava.

Kirkkohallituksen muutoshanke

- Kirkkohallituksen tuottamien palvelujen ja tehtävien kartoitus
- Arvioidaan kirkon kannalta välttämättömien sekä tarpeellisten tehtävien optimaalisin toteuttaja sekä ne tehtävät, joista luovutaan
- Esitys kirkkohallituksen jatkossa tuottamista palveluista ja tehtävistä 31.5.2025 mennessä
- Uusi organisaatio valmistellaan siten, että tarvittavat päätökset voidaan tehdä vuoden 2025 loppuun mennessä
- Uusi organisaatio on toiminnassa viimeistään 1.1.2027.

Sisäisen laskennan tehtäväalueet 1.1.2025 alkaen

(yleiskirje 14/2024)

- **Hautausmaahallinto (401)**
- **Hautausmaiden ylläpito (403)**
(aiemmin hautausmaakiinteistöt)
- **Hautaaminen (404)** (aiemmin
varsinainen hautaustoimi)
- **Vainajasäilytys (406)**
- **Krematoriot (407)**
- Haudanhoitosopimukset (405)

Hautaus- toimen maksut yleiskirje 15/2024

Tavoite:

Hautustoimi rahoitetaan seurakuntatalouden saamalla valtionrahoituksella sekä hautapaikkojen luovutuksesta, hautojen hallinta-aikojen jatkamisesta sekä hautaamiseen liittyvistä palveluista saatavilla maksutuotoilla siten, että kirkollisverovarvoja ei laskennallisesti ole tarpeen käyttää hautustoimen tehtäviin.

Kirkkohallituksen ohjeen mukaan hautoja koskevien maksujen tuotoilla tulisi kattaa hautausmaiden ylläpidon kustannuksista neljäsosa ja hautauksista perittävien maksujen tuotoilla hautaamiseen liittyvistä kustannuksista puolet. Vainajasäilytyksestä ja tuhkauksesta perittävät maksut voivat vastata omakustannushintaa.

Hautausmaan hoitosuunnitelma

KIRKKOHALLITUS⁺

Kirkko- järjestys

3 luku 58 §.
Hautausmaan
hoito-
suunnitelma

Hautausmaalle on laadittava hoitosuunnitelma, jossa määritellään

- (1) seurakunnalle kuuluva hautausmaan perushoito ja
- (2) esitetään hautausmaan vuosittaiset hoitotoimenpiteet sekä
- (3) pidemmällä aikavälillä toteutettavat kunnostustyöt.

Hautaus- toimilaki

13 §

Hautausmaan
ja haudan
hoito

Kirkko- laki (uusi)

3 luku 33 §

Haudan hoito

Hautausmaan ylläpitäjän tulee hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla.

Yksittäisen haudan hoidosta on voimassa, mitä 11 §:n mukaisesti (= > kirkkolaki) säädetään tai määrätään sekä hautausmaan ylläpitäjän ja hautaoikeuden haltijan kesken sovitaan.

Hautaoikeuden haltija vastaa siitä, että hautaa hoidetaan hautausmaan arvon mukaisesti. Kirkkovaltuusto voi kuitenkin päättää, että seurakunnan kustannuksella huolehditaan hautausmaalla tai sen osalla olevien hautojen perushoidosta.

Kirkko- järjestys

3 luku 58 §.
Hautausmaan
hoito-
suunnitelma

Perustelut

Säännös hautausmaan hoitosuunnitelmasta on uusi. Hautaustoimilain 13 §:n mukaan hautausmaan ylläpitäjän tulee hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla. Hautaustoimilaki asettaa seurakunnille hautausmaiden ylläpitäjänä hoitovelvoitteen, jota on tarpeen täsmentää kirkkojärjestyksessä.

Säännöksen tarkoituksena on selkeyttää seurakunnan ja hautaoikeuden haltijan hoitovastuita ja tuoda lisää suunnitelmallisuutta hautausmaan hoitoon. Seurakunnan tulisi määritellä hoitosuunnitelmassa, mitkä ovat seurakunnan ja mitkä omaisten tehtäviä. Seurakunnan olisi kuitenkin huolehdittava hautausmaan yleisilmeestä.

Hautausmaan erilaisia ulottuvuuksia

–	erillinen alue
–	keskustahautausmaa
–	uusi
–	suunnittelematon
–	säännöllinen
–	erilaisia alueita
–	metsähautausmaa
–	luonnonmukainen
–	yhteishauta-alueet

– kirkon yhteydessä

– maaaseutuhautausmaa

– vanha

– suunniteltu

– vapaamuotoinen

– yhdenmukainen

– avoin/puoliavoin alue

– intensiivisesti hoidettu

– suku-/perhehauta-alueet

Kirkkolain mukaiset suojelukohteet,
hautausmaan kulttuurihistoriallisesti
arvokkaat kohteet:

- inventoinnit (Museoviraston ohje)
- seurakunnan ylläpitämien kohteiden
ylläpito- ja hoitotoimenpiteiden
määrittely
- mahdolliset yhteistyötahot: kunta,
kulttuuriperintöä vaalivat yhdistykset
- yksityisomistuksessa olevien
suojelukohteiden kunnon seuranta ja
kuulutukset tarvittaessa

Hautaus-
maan
kulttuuri-
perintö

HAUTAUSMAIDEN INVENTOINTIOPAS

HAUTAUSMAAN HOITOSUUNNITELMAN LAADINTAOPAS

Toimittaja Hanna Tajakka

SISÄLLYSLUETTELO

KÄYTTÄJÄLLE	4	3 KUNNOSSAPITO	
Julkaisun sisältö ja käyttö	5	Hautausmaan kunnossapidon tavoite	30
Hautausmaan hoitosuunnitelman käsitteet	5	Hautausmaan kunnossapidon laatupoikkeamat	31
		Hautausmaan yleinen kunnossapito	32
1 YLEISTÄ		Hautausmaan talvihoito	33
Johdanto	8	Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto	34
Hautaus-toimen tehtävä ja tavoitteet	10	Hautausmaan rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito	37
Ohjaava lainsäädäntö ja lupakäytännöt	10	Hautausmaan kasvillisuuden hoito (Rakennetut viheralueet R)	39
Hautausmaakohtainen esittely	12	Hautausmaan avoimien viheralueiden (A) hoito	42
Kirkon ympäristödiplomi	12	Hautausmaan metsien (M) hoito	44
Hautausmaat ja kulttuuriympäristön vaaliminen	13	Hautausmaan haitallisten vieraskasvien poisto	45
Hautausmaan kunnossapidon vastuut	15	Hautausmaan dynaamisten kasvi- istutusten hoito	46
Seurakunnan ja seurakuntayhtymän hautaus-toimen hoitovastuu	15	Hautausmaan kunto- ja turvallisuus- tarkastukset ja -inventoinnit	47
Omaisten hoitovastuu	15	Hautausmaan järjestelmien hoito ja käyttö	48
Hautainhoitorahaston toiminta ja sopimushautojen hoito	17		
Hoitamattomat haudat	17		
Hautaukseen liittyvät toimintatavat	20		
Hautausmaan hoitosuunnitelman hyväksyntä ja käyttöönotto	20		
		4 KUNNOSSAPIDON KEHITTÄMINEN	
2 KUNNOSSAPITOLUOKITUS JA LAATUVAATIMUKSET		Hautausmaan kunnossapidon resurssit	50
Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS pähkinänkuoressa	22	Henkilöstö	50
Hautausmaiden luokitus RAMS:n mukaan ..	24	Koneet, laitteet ja käsityökalut	51
Viheralueiden puhtaanapitoluokituksen soveltaminen hautausmailla	26	Toimitilat	51
Hautausmaiden kunnossapidon laatuvaatimukset	26	Huoltoalueet	51
Hautausmaiden kunnossapidon laadun arviointi	26	Hautausmaan kunnossapidon suunnittelu	52
Hautausmaiden kunnossapidon ympäristövaikutukset	28	KÄSITTEET	53
		KIRJALLISUUS	58

Laadullisia tavoitteita:

- laadukas, asiantunteva, luotettava ja yhdenvertainen palvelu kaikille,
- toimiva ja turvallinen työympäristö,
- vainajan muiston kunnioittaminen,
- kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden ja hautojen kunnossapito hoitosuunnitelman mukaisesti,
- hautausmaiden ylläpito kestävän kehityksen mukaisesti.

Rajanveto seurakunnalle kuuluvan hautausmaan perushoidon ja hautaoikeuden haltijoille kuuluvan haudan hoidon välillä:

Esim. onko nurmikon leikkaaminen hauta-alueilla hautausmaan perushoitoa, jonka kustannukset näkyvät hautapaikkamaksussa vai onko se haudanhoitosopimusten varainen tehtävä, jolloin kustannukset peritään haudanhoitosopimuksen hinnassa. Käytäntö voi olla myös näiden yhdistelmä.

Suunnitelmassa voidaan tehdä myös tarkempaa rajanvetoa hoitotoimien kohdentamisesta, esim. että yleispiirteinen nurmikon leikkuu hauta-alueilla on hautausmaan perushoitoa, kun taas nurmikon leikkuu hautamuistomerkkien ja kukkapesän ympäriltä kuuluu haudanhoitosopimukseen.

Hautaus- maan hoito- suunnitelma

2

*Vuoden
kierron
mukaan
tapahtuvat
hoito-
toimenpiteet*

Hoidolla huolehditaan, että alue on käyttötarkoituksensa edellyttämässä päivittäisessä kunnossa.

Hoitotehtäviin sisältyvät talvihoito, puhtaanapito, rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito, kasvillisuuden hoito, kunto- ja turvallisuustarkastukset ja inventoinnit sekä järjestelmien hoito ja käyttö.

Hoitoon sisältyvät myös pienet, hoitotöiden yhteydessä ilman erityiskoneita ja -materiaaleja tehtävät korjaus- sekä huoltotyöt.

Hautausmaan säännöllinen ylläpito

Hautausmaan ylläpitoon kohdistuvat odotukset

- mitä hautaoikeuden haltijat haluavat
- muiden kävijöiden odotukset
- mitä seurakunta haluaa

=> arvokas, kaunis, toimiva, turvallinen,
tarkoituksenmukainen

Seurakunnan resurssit -> kustannustehokkuus

KIRKKOHALLITUS⁺

2 KUNNOSSAPITOLUOKITUS JA LAATUVAATIMUKSET

2 KUNNOSSAPITOLUOKITUS JA KUNNOSSAPIDON LAATUVAATIMUKSET

TAULUKKO 1: Viheralueiden kunnossapitoluokat.

PÄÄLUOKAT	ALALUOKAT
R Rakennetut viheralueet	R1 Rakennettu arvoviheralue R2 Toimintaviheralue R3 Käyttöviheralue R4 Suoja- ja vaihtumisviheralue
A Avoimet viheralueet	A1 Arvoniitty A2 Käyttöniitty A3 Maisemaniitty A4 Avoin alue A5 Maisemapelto
M Metsät	M1 Arvometsä M2 Lähimetsä M3 Ulkoilu- ja virkistymetsä M4 Suojametsä M5 Talousmetsä
PÄÄLUOKKIA TÄYDENTÄVÄT LUOKAT	ALALUOKAT
S Suojelalueet	Ei alaluokkia
x Maankäytön muutosalueet	Rx Muutosalue, jota kunnossapidetään rakennetun viheralueen mukaisessa ulkoosussa Ax Muutosalue, jota kunnossapidetään avoimen viheralueen mukaisessa ulkoosussa Mx Muutosalue, jota kunnossapidetään metsän mukaisessa ulkoosussa
P Viheralueiden puhtaanapitoluokitus	P1 Päivittäin (ma-la) P2 Työpäivinä (ma-pe) P3 Viikoittain (3 krt/vk) P4 Viikoittain (2 krt/vk) P5 Viikoittain (1 krt/vk) P6 Kuukausittain P7 Vuosittain (Huom! Talvikauden sekä sunnuntaisin ja juhlapyhinä tehtävästä puhtaanapidosta sovitaan erikseen.)

HAUTAUSMAIDEN LUOKITUS RAMSIN MUKAAN

Hautausmaat luokitellaan pääsääntöisesti rakennettuihin arvoviheralueisiin (R1), toimintaviheralueisiin (R2) ja lähimetsiin (M2).

Rakennetut arvoviheralueet (R1) ovat laadukkaista materiaaleista korkeatasoisesti rakennettuja viheralueita. Ne ovat erityisen arvokkaita puutarhakulttuurin, puutarhataiteen, kulttuuriperinnön, arkkitehtuurin tai muiden maanomistajan määrittämien ominaispiirteiden vuoksi. Rakennetuksi arvoviheralueeksi luokittaminen edellyttää erityisen arvon nimeämistä ja sen perustelua. Rakennetun arvoviheralueen hoidon tavoitteena on paikan omaleimainen arkkitehtoninen, his-

Hautausmaat luokitellaan pääsääntöisesti rakennettuihin arvoviheralueisiin (R1), toimintaviheralueisiin (R2) ja lähimetsiin (M2).

Rakennetut arvoviheralueet (R1) ovat laadukkaista materiaaleista korkeatasoisesti rakennettuja viheralueita, esimerkkinä sankarihautausmaa

Toimintaviheralueen (R2) hoidon tavoitteena on monipuolinen, viihtyisä, turvallinen, käyttäjäystävällinen ja toimiva viheralue. Valtaosa hautausmaista luokitellaan toimintaviheralueisiin.

Maisemaniitty (A3): Hautausmaan niittymäiset osat, joilla edistetään luonnonkasvillisuuden monimuotoisuuden ja avoimen kulttuurimaiseman säilymistä.

Metsähautausmaat luokitellaan lähimetsien alaluokkaan eli puistometsiin (M2.1). Hoidon tavoitteena on monipuolinen, turvallinen, viihtyisä ja käyttäjäystävällinen metsäalue. Lisäksi pyritään pitkään puuston elinkaareen ja maisemalliseen edustavuuteen. Kasvillisuuden, rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden kuntoa ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti. Kulumista aiheuttava käyttö ohjataan kulumista kestäville päällysteille.

Arvometsä (M1): Hautausmaan metsäiset osat, jotka ovat erityisen tärkeitä ja arvokkaita metsämaiseman, metsäkulttuuriperinnön, metsäluonnon monimuotoisuuden tai muiden erityisten arvojen vuoksi.

Suojelualue (S): hautausmaan osat, jotka on suojeltu lailla, käyttösuunnitelmalla tai viranomaisen päätöksellä.

Suunnitelma hautausmaan puuston tarkkailusta ja vaiheittaisesta uudistamisesta, kulkuväylien ja pintojen uudistamisesta sekä rakenteiden uudistamisesta.

- Maiseman kannalta merkityksellisten näkymien ja avotilojen säilyttäminen umpeutumiselta.
- Hautausmaan toimintaa ja kunnossapitoa varten tarvittavien resurssien, kuten koneiden, kaluston ja tilojen käytön suunnittelu.

Hautausmaa pitkällä tähtäimellä

- taajamarakenteen lähtökohdat,
- maisemalliset lähtökohdat,
- toiminnalliset lähtökohdat,
- hautausmaan arvot,
- hautausmaan kunto,
- muutostarpeet ja -mahdollisuudet,
- riittävä hautapaikkavaranto

=> millainen haluamme hautausmaan olevan pitkällä tähtäimellä?

Hoitosuunnitelman suositeltava sisältö

Jotta hoitosuunnitelma olisi käyttökelpoinen työkalu hautojen hoidon ja hautausmaan kokonaisvaltaisen kunnossapidon ohjaamiseen, pitäisi hoitosuunnitelmassa esittää vähintään seuraavat asiat:

- kunnossapidon 'vuosikello' eli kuvaus, mitä työtehtäviä sisältyy kunnossapitoon ja miten ne ajoittuvat
- seurakunnan / hautaoikeuden haltijan hoitovastuut
- hautausmaan ja sen eri osien kunnossapitotaso ja kunnossapitoluokitus (RAMS)
- kunnossapitotehtävien sisältö olosuhteiden edellyttämällä tarkkuudella
- kunnossapitoon varatut resurssit, joilla hoitosuunnitelmassa esitetyt työtehtävät on tarkoitus toteuttaa ja asetettu kunnossapitotaso saavuttaa
- hautausmaan kunnossapidon kehittäminen hoitosuunnitelman voimassaoloaikana

Hautausmaan kunnossapidon laadunarviointi

- Hautausmaan ja sen kasvillisuuden, rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden yleisilme ja vastaavuus kunnossapitoluokan vaatimukseen,
- haitallisten vieraslajien esiintyminen,
- materiaalien suunnitelmanmukaisuus ja kelpoisuus
- kasvimateriaalien terveys, kauppakelpoisuus, merkinnät ja mukana seuraavat asiakirjat
- materiaalien käyttömäärien dokumentointi (mm. kemikaalikirjanpito).